

o non. Mas aquel que niega, que non recibio los condesijos que son dados en algunas de las otras maneras de que fezimos emiente en la segunda ley deste Titulo, si le fuere prouado en juycio, valdra menos porende, e sera enfamado: (4) e deue tornar el condesijo, o la estimacion, con las costas, (5) e los daños, e los menoscabos, (6) que ouiere fecho el otro por esta razon. E quanto en los daños, e en los menoscabos, deuc ser creydo por su jura, (7) el que dio la cosa en guarda. Pero el Juez los deue estimar, e templar, (8) catando todavia, que ome es aquel que jura por ellos. Estos menoscabos, dezimos, que se deuen entender, por los daños que venieron, porque la cosa non fue tornada quando la pidio; mas non de lo que pudiera auer ganado (9) por ella. E los daños que le podrian venir por esta razon, seria, como si ouiesse a dar dineros, o otra cosa, a dia señalado, con penas, o con cotos, o en otra manera semejante destas; e porque non le fue tornado el condesijo a la razon que lo deuiera auer, cayo en aquellas penas, e en aquellos cotos. E si la cosa que es dada en condesijo, es de tal natura, que de fruto de si, tenuto es de pechar, demas desto, todos los frutos (10) que ouo della, despues que gela dio en guarda; e que pudiera

auer, (11) despues que la pidio el dueño della, o sus herederos.

LEY IX.

Como el condesijo que recibio el finado en su vida, deue ser tornado ante que las otras debdas, fueras ende en cosas señaladas.

Dineros contados, o otra moneda de oro, o de plata, o alguna de las otras cosas, que se suelen, e pueden contar, (1) o pesar, o medir, recibiendo alguno en guarda, de otro; si se muriesse aquel que la recibio en guarda, ante que la tornasse, tal priuilegio han las cosas que son dadas en condesijo, que primeramente (2) deuen entregar, e pagar, las cosas que fuesen encomendadas, que ninguno de los otros debdos que deuiessse el finado. Fueras ende, si ante que aquellas cosas ouiesse recebido en guarda, ouiesse fecho algund debdo, por que ouiesse obligado (3) señaladamente todos sus bienes, o parte dellos: ca estonce, ante pagaria el debdo que ouiesse, que aquello que asi ouiesse recebido en guarda. Esto mismo seria, si algund debdo fuesse fecho por razon de la sepultura (4) del finado; o si aquel que tiene la cosa en guarda, fuesse debdor de otro, por marauedis que le ouiesse prestado, para fazer (5) alguna casa, o naue, o otra cosa semejante, que estava en manera de se perder,

Cancillo lib. 3. con trov. cap. 16. n. 37.

Cancillo conuou. 3. cap. 16. n. 72.

Notario de Camin prin lib. 6. n. 91. pag. 180. Hermo. Na. hie. Carlen. tit. 3. de puc. 3. per tot. li. 2. q. Notario in l. 30. tit. 13. h. p. et l. 26. tit. 13. h. p.

(4) Enfamado. Concordat L. qui depositum, C. eod. l. 1. §. 1. ff. de bis, qui notat. iasam. & procedit, quando procedit ordinarie, & condemnatione facta: secus si procederet executiue mittendo instrumentum depositi executioni, secundum Bald. in leg. si quis, C. eod. an autem, si tabellio infamaretur ex tali causa, possit instrumenta conficere? Vide Bart. in leg. eadem, §. 1. ff. ad leg. Julia, repet. Bald. & Salicet. in dist. L. qui depositum, & Innoc. in cap. qualiter, & quando, 2. in gloss. magna de accusa, vid. ibi omnino de damnato ex actione famosa descendente ex contractu, an reuocandus sit ab officio, seu an teneatur gesta per eum.

(5) Con las costas. Ut in L. properandum, §. si autem, C. de iudic. & in autentica de iudicis, §. oportet cum ibi notatis.

(6) Los menoscabos. Adde L. 3. ff. de in litem iuran. l. pen. §. 1. ff. si quis in ius uocat. non ierit, l. semper, §. hoc interdictio, ff. quod vi, aut clam, & in c. conquisitus, & in capite salubriter, de usur.

(7) Por su jura. Adde L. 3. cum gloss. ibi ff. de in litem iur. & hoc propter difficultatem probationis interesse, ut in leg. fin. ff. de p. r. o. stipul. nam dolus cum difficultate probationis adjuncta talem probationem videatur admittere, l. si quando, C. unde vi. l. 1. §. non solum, ff. de vi, & arma, l. in actionibus, §. plane, & L. cum furti, ff. de in litem iur. & adde L. 1. §. in depositi, ff. eod.

(8) Templar. Adde L. videamus, §. fin. cum L. sequenti, ff. de in litem iur.

(9) Ganado. Sequitur glossam in dist. leg. 3. ff. de in litem iur. & sic habes, quod nummis non restituitis, non habeatur ratio lucri, in contrarium videtur tex. in leg. non unigue, §. nunc de officio, ff. de eo quod certo loco, & hoc tenet Bart. in dist. leg. 3. maxime per L. 1. C. de sententia, quæ pro eo, quod interest, quod fortè procederet, & sic limitaretur ista lex, quando, qui præstenderet interesse lucri, esset solitus lucrari, puta si esset mercator, & lucrum esset quasi certum, seu appareret certum secundum moder. docto. in dista leg. 3.

(10) Los frutos. Adde L. 1. §. hanc actionem, ff. eod. l. 5. supra eod. & quid si fructus fuerint per eum con-

sumpti, & tempore consumptionis: non tantum valebant, sicut valuerunt post tempus consumptionis. Vide Bald. in leg. 2. in fin. C. de fruct. & liti. expen. qui tenet considerari tempus consumptionis, & vide Bart. in leg. diuortio, §. de donationes, ff. solut. matrimo.

(11) Que pudiera auer. Vide quæ habentur in leg. 3. titul. 28. par. 3. & quæ ibi dixi, & leg. 2. ubi Bald. & Docto. C. de fruct. & liti. expen. & L. certum, C. de rei uindic. L. E. X. IX.

Deponens rem, quæ consistit pondere, numero, vel mensura, præferatur anterioribus creditoribus personalibus: sed non præferatur realibus, nec ei quod expenditur in funus defuncti, vel in domus, vel nauis refectione necessaria, nec præferatur regi, si quid ei ex delicto, vel contractu debetur, vel etiam pro dote uxoris. Si autem res deposita non fuerit de his, quæ pondere, numero, vel mensura consistunt, si inuentur in potestate depositarii, vel hæredum eius, præferatur deponens omnibus aliis creditoribus, hoc dicit.

(1) Contar. De his rebus dicit, quia in eis transit dominium in depositarium, ut supra eod. l. 2. nam si extaret res deposita, cuius dominium non transiret, tunc deponens indistinctè præferretur, l. in rebus, & ibi Bald. 2. leaura, C. de iure dot. l. si ventri, §. in bonis, ff. de priuileg. credi. & ista l. in fine.

(2) Primeramente. Istud priuilegium datur deposito propter frequentiam contractuum, & necessarium usum, ff. depositi. l. si hominem, §. fin. cum L. sequenti.

(3) Obligado. Nam habens hypothecam præferatur omnibus priuilegijs personalibus, l. eos, C. qui potio, in pig. hab. & hypotheca sequitur ipsam rem, l. rescriptum, ff. de p. r. o. quid tamen si hypotheca facta fuit in fraudem chirographarii deponentis, vel depositarii, vide quod dicit Bald. in Rubr. C. de reuocan. bis, que in fraud. credit. alien. sunt in princ. vers. item certum, & gloss. in leg. 1. §. ex contrario, ff. de separa. bono.

(4) Sepultura. Adde L. penul. ff. de Relig. & sumpt. fun. & L. 30. titul. 13. infra ead. part. ubi vide quæ dixi.

(5) Para fazer. Adde L. interduum, ff. qui potio, in pig. hab. & L. 28. tit. 13. infra ead. part.

der, si la non refiziesse; o si el finado deue alguna cosa a su muger, que le ouiesse dado por dote; (6) o si ouiesse ante fecho (7) algund pleyto con el Rey, (8) por que fuesen sus bienes obligados, o por maestrias (9) que ouiesse ante fecho, (10) por que ouiesse algo de pechar: ca estonce, tales debdas como estas se deuen ante pagar, que el condesijo que fuesse así dado. Mas las otras cosas que fuesen dadas en condesijo, non por cuento, nin por peso, nin por medida, si fuesen falladas (11) entre los bienes del finado, e si le fuere aueriguado, que le fueron dadas en guarda, ellas deuen ser entregadas en todas guías, a sus dueños, o a sus herederos, ante que se paguen las otras debdas, de qual manera quier que sean.

LEY X.

Que las despensas que fueren fechas por razan del condesijo, deuen ser tornadas a aquel que las fizo.

Despensas faziendo, aquel que touiesse alguna cosa en guarda de otro, por pro della, como quier que las deue cobrar, con todo esto

non deuen retener, (1) como en razon de prenda por ellas, aquella cosa que le fue dada en guarda; mas deucla dar aquel cuya es, quando gela demande. Otrofi dezimos, que es tenuto (2) el otro, de darle aquellas despenas que fizo en esta razon. Otrofi dezimos, que si algund ome diecisse a otro algund seruo en guarda, sabiendo que era ladron, e non le apercibiesse dello, e este seruo furtasse alguna cosa a su guardador, que tenuto es el señor de pechar aquello que furtasse. Mas si el que lo dio en guarda non lo sopiesse, (3) estonce, en su escogencia es, de pechar el furto, o de desfampar el seruo, por emienda del furto que desta manera le fizo.

TITULO IIII.

De las Donaciones.

Ar, es vna manera de gracia, e de amor, que vsan los omes entre si, que es mas cumplida, e mejor, que las que diximos en el Titulo ante deste. Ca el que empresta, o da

Leyes del tit. 10. lib. 5. Recop. lo

(6) Dote. Adde L. fin. C. qui potio, in pig. hab. & L. 3. tit. 13. ead. part.

(7) Ante fecho. Idem si post dummodo non in fraudem deponentis, in dist. leg. eos, C. qui pot. in pig. hab. & vid. gloss. in leg. quod quis, in gloss. fin. ff. de priuileg. credito.

(8) Pleyto con el Rey. Adde L. pen. §. republica, & L. priuileg. ff. de priuileg. credi. & L. si cum pecuniam, & L. 2. C. de iur. fisci, libr. 10. & L. 2. C. in quibus caus. pign. taci. contrahi.

(9) Maestrias. Videtur hic innui, quod fiscus habeat tacitam hypothecam in bonis delinquentis, etiam contra creditores: & si sint depositarii, quod & voluit gloss. in leg. una, C. de pennis fisci. credi. prae. lib. 10. gloss. tamen in leg. aufertur, §. fiscus, ff. de iure fisci, tenet contrarium, & in leg. rescriptum in princ. ff. de p. r. o. adverte tamen, quod ista lex non probat, quod in delictis habeat fiscus tacitam hypothecam: sed tantum probat, quod in prosecutione sortis, propter delictum habeat priuilegium personale, ut præferatur aliis creditoribus, cum quibus delinquens contraxit, & secundum hoc concordat ista lex cum leg. quod placuit, ff. de iure fisci, & not. Cin. & ibi etiam Alber. in leg. si quis post hac, C. de bon. proscripti. & idem Alber. in dist. leg. quod placuit, de veritate tamen primi dicti, an fiscus in delictis habeat tacitam hypothecam, vid. Bart. in leg. post contractum, ff. de dona. & in leg. aufertur, §. fiscus, ff. de iur. fisci. Albe. in leg. 1. C. de priuileg. fisci. & per Alex. in dist. leg. rescriptum in princ. & magis communis videtur opinio, quod ante inchoatum iudicium criminale bona non habet hypothecata: imo neque ante sententiam latam, secundum Bart. in dist. leg. post contractum, & per Alex. in dist. leg. rescriptum in princ. quem vid. & per istam hypothecam, non excluduntur creditores condemnati, qui essent creditores aliter, quam ex delicto illius, per dictam leg. 1. C. pennis fisci, &c. sed solum competit hypothecaria fisco contra debitorem possidentem, vel tertium possidentem, qui non esset creditor secundum Bald. Ange. & Alex. in dist. leg. rescriptum in princ. dic ergo, quod ista lex intelligatur, non quando fiscus petit pecuniam delicti: quia tunc præferatur creditoribus in distinctè: sed quando damnum fuit datum, vel maleficium fuit factum in re fiscali: nam si fiscus agit ad tale damnum, præferatur etiam depositario: imo tali casu posset dici, quod fiscus habeat bona delinquentis tacite

hypothecata: quia bona delinquentis in fiscum, sunt tacite obligata secundum Azo. C. de priuileg. fisci in summa in princ. & hoc est, quod etiam voluit Bald. in dist. leg. rescriptum in princ. in lect. antiqua, prout ibi refert Alex. quod si fiscus persequatur rem familiarem, ut quia agat pro damno dato in fundo fiscali, habeat incontinenti bona tacite hypothecata, non expectata sententia: nam tunc proprie non prosequitur penam, alias melioris conditionis esset delinquens in damnum fisci, quam contrahens, quod non est dicendum secundum eum, & satis videtur probari in ista lege.

(10) Ante fecho. Idem si post ut dixi sup. quando maleficium fieret in re fiscali: si vero fiat in re alicuius extraneæ. vid. leg. 13. tit. 14. infra ead. part.

(11) Si fueren falladas. Adde dist. leg. si ventri, §. in bonis, ff. de priuileg. credito.

LEY X.

Licet res deposita non debeat præterit debiti retineri propter expensas, quas depositarius fecit, poterit eas retinere à deponente, & teneretur deponens de furto serui depositi, si scivit furem, nec depositarium certificauit: sed si non sciebat, liberatur dando seruum pro noxa, hoc dicit.

(1) Tener. Approbat opi. Joan. de qua in gloss. in leg. si quis, super parte exceptionem, C. eod. licet docto. communiter ibi approbent opi. contrariam quæ fuit Placent. tenet ergo menti istam legem, quod pro expensis factis in re deposita per depositarium non competit sibi jus retentionis.

(2) Tenudo. Hoc casu datur actio depositi contraria, ff. eod. leg. actio. & nota, quod in actione depositi contraria venit etiam leuissima culpa, ut in leg. si seruus, §. quod vero, & ibi Bart. ff. de furt.

(3) Non lo sopiesse. Adde L. si seruus pignori, ff. de pigno. actio. & approbat ista lex opi. Placent. de qua per Azo. C. de p. in summa ad fin. gloss. tamen in dist. leg. si seruus, & ipse Azo. ubi supra, & docto. communiter in leg. in rebus, §. item, qui sciens, ff. commoda. tenetur indistinctè deponentem scientem, vel ignorantem teneri ad interesse, neque liberari dando pro noxa: quia officium suum non debet esse depositario damnosum, l. si seruus, §. quod vero, ff. de fur. nota bene istam legem, quæ decidit contra gloss. & communem opi. & sequitur opi. Placenti.

TITULUS QUARTUS.

que le embie a dezir señaladamente lo que le da. E quando la donacion es fecha simplemente, por carta, o por palabra, mas non es aun entregado aquel a quien la fazen, tenuto es (2) de complirla aquel que la fazen, o sus herederos. (3) Pero esto se deve entender desta guisa; que si aquel que la donacion ha de cumplir, fuere tan rico, que aya, de lo que le fincare, tanto de lo suyo, que pueda bien beuir, de guisa que non aya que demandar lo ageno; entonces es tenuto en

todas guisas, de la dar complidamente. Mas si por aventura non le fincasse (5) de que pudiere beuir, si lo compiesse, entonces non seria tenuto de complir la donacion.

LEY V.

En que manera vale la donacion, que es fecha so condicion.

SO condicion faziendo algund donadio vn ome a otro, como si dixesse el que lo faze: Do

Ley 2. tit. 16. lib. 5. Rec.

neque ambigi. C. eod. ubi gloss. notabilis (quam sequitur communis Doctorum sententia) dicit, quod si quidam, qui non fuit ad hoc deputatus nuntius, sed ipse motu proprio voluntatem donatoris se intellexit ipsi donatario declaraverit, non videbitur perfecta donatio, & satis probatur hic. Ludovicus tamen Romanus in hoc tenet contrarium, motus per aliqua pulchra fundamenta, consil. 295. volens, quod dato, quod non interveniat nuntius, vel epistola sufficienter ad validum donationis, quod donatarius quocumque modo certificetur, & donationem acceptaverit, & ejus fundamenta breviter etiam ressumit. Phil. Corn. consil. 254. vol. 3. col. 1. & tandem dicit non esse recedendum in declinatoriis ad communi opi, & dicit Paul. de Cast. satis pulchre in leg. titia, §. idem respondit, 2. ff. de verb. oblig. quod, & si continuatur in instrumento: talis donavit tali, si non dicitur presentis, & recipienti, cum donatio possit fieri inter absentes, non presumitur presentia: & si non appareat de acceptatione illius, donatio non valet, ut enim donatio accipit perfectionem, exigitur consensus donantis, & donatarii: sicut est in ceteris contractibus, qui consensu contrahuntur, L. 1. in fin. ff. de contrab. empt. L. consensu. ff. de actio. & oblig. neque obstat c. si tibi absenti, de preben. in 6. quia loquitur in beneficiabilibus, secundum Joan. Fab. in dist. leg. neque ambigi, vel secundum Archi. in dist. c. si tibi absenti, & etiam videtur velle gloss. ibi in casu illo, erat qui recipiebatur nomine absentis, & fuit investitus. Sed an hodie stante L. ordi. 3. tit. 8. lib. 3. que dicit obligationem contrahi inter absentes, donatio fieri possit absenti? Est satis dubium, & versatur communiter in palatiis. Mihi tamen femper visum est, quod per illam legem non tolluntur predicta. Moveat ex doctrina Bart. in leg. illud ad fin. C. de Sacrosan. Eccles. ubi in questione gloss. ibi de donatione facta pauperibus, dicit, quod si constat, quod quis contractum donationis voluit celebrare, non tenet donatio facta, etiam pauperibus absentibus, ex quo non fuit aliquis presentis, ut etiam gloss. ibi vult: aut est dubium, & tunc dicit ipse, quod valebit iure iustitiam voti, seu pollicitationis, & sic sit obligatus personaliter, L. 2. in princ. ff. de pollicita. & de voto, & voti redempti. per totum, & sic, quando quis vult facere contractum donationis, non intendit se obligare: nisi secundum formam à jure traditam, super forma, & valore donationis, & sic cessat dispositio dist. leg. ordi. hoc etiam videtur expresse velle Bart. in dist. leg. 2. ff. de pollicita. post gloss. ibi dum vult, quod dispositio L. fin. C. de Sacrosan. Eccles. non procedit in voto, seu pollicitatione, & quod illa lex loquens in contractibus in casibus specialibus, ubi transferitur sine traditione dominium procedit in his, in quibus contractus celebratur ex duorum consensu, & sic, quod illa lex procedat cum loquitur de donatione, quando intervenit etiam consensus Ecclesie, in qua fit donatio. Præterea intentio illius, L. ordi. non est tollere formam datam à jure contractibus, qui consensu contrahuntur, ut in dist. leg. consensu, & in dist. leg. 1. alias sequeretur absurdum: quod si quis venderet absenti, & ignoranti, dicitur, quod per illam legem tenet venditio, solum voluit illa lex tollere formam antiquam stipulationis, & dare vinculum obligationi, qualitercumque aliquis se velle alteri obligare, non tamen voluit totam formam juris in contractibus, qui consensu contrahuntur, subvertere. Si tamen ex

verbis donationis constat donantem, se velle obligare, ut quia promissit non revocare, vel juravit: tunc obligaretur personaliter tali absenti per illam legem, non tamen dominium rei donatæ in eum transfret acceptatione donationis non sequuta, & ad hoc etiam bene facit, que dicit Decius consil. 226. col. fin. & vid. que dixi in leg. 1. tit. 11. infra ead. partit. in gloss. super verbo, gran pro, & adverte etiam, quia si notarius stipularetur, & reciperet donationem nomine absentis, non possit donator revocare ex dictis Bald. in leg. cum à Socero ad fin. C. de iure dot. Francisc. de Aret. consil. 74. col. 4. Guido Papæ decif. 49. Ludov. Gozzardi consil. 87. num. 14. & adverte, quia licet hæc lex requirat presentiam donatarii, vel in absentia certum nuntium, vel epistolam, ut possit dici perfecta donatio, intelligendum videtur, quo ad contractum, & donationem, quia non intervenirent organa media. Si tamen donatarius alias certificatus, de donatione donatore in eadem voluntate perseverante (quod presumitur, nisi constet de revocatione) acceptaverit donationem, vel rei donatæ possessionem accepit, transferatur in eum dominium. Ita voluit singulariter Bald. in dicta leg. neque ambigi, & isto casu fortè procederet dicta Ludov. Roma. in dicto consil. quia habent maximam æquitate, & beneficentiam, que dixi sup. 4. part. tit. 1. L. 1. c. super gloss. in verbo, nisi consentens. Si tamen ante acceptationem donatarii, donator revocaret donationem, donatio esset nullius momenti, ut probat text. in leg. 2. §. si quis donaturus. ff. de donat. & tenet Bart. & Paul. de Cast. in dist. leg. absenti, ubi Paul. respon. ad dist. c. si tibi absenti. Decius in regul. contrahens, col. 5. ff. de regul. jur. Sed quid si donator non revocavit, sed mortuus est, an mortuo eo poterit donatarius acceptare donationem? Andr. de Iler. in §. donare, qualiter hodie, feud. alien. possit, col. 5. tenet, quod non per L. honorum, ff. rem rat. haberi. & similiter mortuo donatore, non possit ratificari per hæredes donatarii in præjudicium hæredum donatoris, in quos est dominium translatum ante ratificationem, per text. in leg. si ego, §. si res, ff. de iure dot. & quia ratificatio non possit fieri in præjudicium tertii, cui interim jus, & dominium est questum, etiam ex causa habita à debitore, ut not. Spec. in tit. de obli. & solutio. §. 1. vers. pone obligasti, & tradit Paul. de Cast. consil. 195. vol. 2. in 2. dubio incipit, visis bis, que narrantur, si enim donator ante acceptationem donatarii moriatur, videtur moriendo penitere: & sic res non esset integra, quando consensus donatarii accedit, ut in dist. leg. si ego, & per Joan. de Imo. in leg. 2. §. si pecuniam, ff. de donat. favore tamen dotis non habet locum penitentia: ideo moriendo non videtur penitere, ut in dist. leg. si ego, §. 1. declarat Bart. & Joan. de Imol. ubi supra.

(2) Tenudo ei. Concordat cum leg. si quis argentum, C. eod. & cum §. perficiuntur insit. de donation.

(3) O sus herederos. Et sic donatio ex omni parte est realis, & transit ad hæredes, ut hic, & in dist. leg. si quis, §. fin. & ibi Bald.

(4) De lo suyo. In donacione deducitur æs alienum, L. inter eos, §. fin. ff. de re jud.

(5) Non le fincasse. Adde dist. leg. inter eos, §. fin. ff. de re jud. & insit. de actio. §. sunt præterea, & Bald. de notis feud. cap. 1.

L. X. V.

Donatio alicui facta sub conditione valet, si conditio im-

te tal campo, o tal heredad, si tu padre te facere de su poder; si la condicion se compiesse, vale el donadio, e si fallasse, non vale. Pero si acacessesse, que el padre se muriesse ante que el hijo facere de su poder, como quier que la condicion non se compio en la manera que cuydo el que fizo la donacion, vale el donadio: porque la condicion se cumple por la muerte del padre, e sale ende el hijo de su poder. Ca en este caso, e en todos los otros semejantes del, en que sea puesta condicion, en qual manera quier (1) que se cumpla la voluntad del que la puso, vale el donadio sobre que sacra puesta.

LEY VI.

En que manera vale el donadio, que faze vn ome a otro con alguna postura.

Por cierta cosa, e por señaladas razones, se mueven los omes, a las vegadas, a fazer donaciones a otros; que si por ellas non se mueviesen, por aventura non farian las donaciones. E esto seria, como si vn ome dixesse a otro maravedi, o alguna eredad, diciendo señaladamente, quando le faze la donacion, que lo da, porque este el otro todavia guisado de cavallo, e armas, para fazerle seruicio; o si lo dixesse a algund meçnestral, o a otro ome qualquier, e dixesse abieratamente, que gelo daua por alguna laour, o feruicio, que le fiziesse. E porende dezimos, que si aquel que rescibiere la donacion en la manera sobredicha, cumple la conuenencia, o la postura, o faze aquello por que gelo dieron, vale el

Ley 2. tit. 16. lib. 5. Recop.

impleatur, alias non. Item donatio alicui facta sub conditione, si pater liberet filium à potestate, impletur etiam si non per emancipationem, sed per patris mortem efficiatur sui juris, qualitercumque enim impletur conditio etiam per modum non expressum: sufficit ex quo disponentis voluntas impletur, hoc dicit.

(1) Quier. Et sic etiam in contractibus sufficit aliquid fieri per acquipollens, ut hic, & in leg. fin. C. de dona. que sub modo, vid. que notat Bart. in leg. gallus, §. & quid si tantum, col. 2. & 3. ff. de liber. & posth. & quod dicit Bald. in leg. 1. ad fin. 9. col. C. de Sacrosan. Eccles. & in rubr. C. de exercit. col. 3. per Jaso. in leg. cum servus, ff. de verb. obligat. & per Alex. consil. 137. col. 3. vol. 2. ubi quid in statutis.

L. E. X. VI.

Donatio inter vivos facta sub modo revocatur, si modus non adimpleatur, hoc dicit.

(1) Desampare. Est ergo in electione ejus, qui dedit ob aliquam causam finalem, vel agere ad implementum modi, ut hic, & in leg. legem, C. eod. & in leg. si donationis, C. de contraben. empti. vel agere conditione ob causam, ad recuperandum donata sub modo, ut hic, & in leg. 1. ubi gloss. C. de donatio. que sub modo, & ibi etiam Salyce. & an si agat conditione ob causam possit etiam purgari Cy. Albe. & Salyce, ibi dicunt, quod sic, tribus concurrentibus, scilicet, quod sit non sit contestata, & quod sit infra modicum tempus, & quod jus donantis non sit factum deterior, & nota, quod favore Ecclesie modus appositus in donatione non censetur in dubio causi finalis, ut in c. verum, de condi. appo. & ibi per Abb. & per Bald. in leg. distam legem, C. de conditio. ob causam, col. 2. & de legatario modum non implente, vi. in leg. si heres, ff. de condi. ob causam, & L. libertas, §. Lucius, ff. de aur. & argen. lega. &

donadio en todas guisas. E si non lo cumple, o non lo faze bien, puede apremiarle, que cumpla lo que prometio de fazer, o que desampare (1) la donacion que le fizo. Otrosi dezimos, que dando vn ome a otro, viña, o huerta, o eredad, o otra cosa qualquier, en esta manera; diziendo señaladamente, quando faze aquella donacion, que daua aquella cosa, porque de los frutos que saliesen della, diessen cosa cierta a algunos omes, para gouierno, o para facer catiuos, (2) o para otra razon semejante destas; si aquel que rescibe asi el donadio, cumple aquello por que gelo dieron, vale la donacion; e si non lo cumple, bien lo puede revocar. (3) E qualquier donacion de las que son dichas en esta ley, dizen en latin, sub modo; que quier tanto dezir en romance, como donadio fecho so otra manera.

LEY VII.

De la donacion que es fecha a dia cierto, e a tiempo señalado.

Fasta dia cierto, (1) o a tiempo señalado, puede ser fecha la donacion; esto seria, como si dixesse el que la faze a otro algund: Dote tal eredad, o tal cosa, que la labres, e que la esquilmes, e te aproueches della, fasta tal dia, o tal tiempo: e de aquel tiempo en adelante, que la desampares, o que finque a mis herederos; o a otro ome alguno, qualquier que nonbrasse ciertamente, a quien fincasse. E porende dezimos, que la donacion que asi fue fecha, valdria fasta aquel dia, o aquel tiempo, que señalasse el que la fizo. E de aquel dia en adelante, ganarian la posesion, (2)

D

Bart. in leg. quibus diebus, §. terminus, ff. de condi. & demonstrat.

(1) Catiuos. Nota hoc exemplum, nam L. 1. C. de donatio. que sub modo tantum dicit de datis ob causam alimenterum.

(2) Renocar. Et isto casu datur etiam utilis rei venditatio, ut in dist. leg. 1. favore alimentorum, seu fia causa.

L. E. X. VII.

Valet donatio facta usque ad certam diem, & post diem habebit rem donatam, quem voluit donans, & transit ad eum ejus possessio, & dominium, & si donans neminem expressit, qui haberet post diem, habebunt rem donatam donatoris hæredes, hoc dicit.

(1) Certo. Adde LL. 2. & 3. C. de donatio. que sub modo.

(2) Possession. Quid in legato ad tempus alicui relicto, & post tempus alii videtur, quod sit idem, cum legato sit donatio quedam insti. de Leg. in princ. & L. legatum, ff. de lega. 2. & adde ad istam L. 1. 45. in ordi. Taurin. sed quid si ex tenore instrumenti majoris novus successior non potest acquirere possessionem bonorum majoræ, non præfinito prius ab eo juramento de non alienandis bonis, vel alias, an tunc procedat dispositio istius legis, & dista leg. Taurinz? Advertenda essent verba talis dispositionis, an considerent ipsam acquisitionem, vel acquisitionis effectum, nam si disponunt, quod possessio non acquiratur, videretur fortè dicendum, quod tunc alio ingrediente possessionem ante præfinitum tale juramentum impediatur acquisitionem possessionis, etiam postea præfinito juramento, bene ad hoc conferunt, que habentur, in leg. si post mortem in princ. & sequi, ff. de lega. 1. ubi Bart. & Paul. de Cast. in dubio tamen fortè præsumendum est talia verba apposta respectu effectus, ut viderent bonum non intret realiter, neque his utatur, non vero de acquisitione possessionis.

Cavillo lib. A. conrov. cap. 9. - Recop. pag. 26. et Al. non rei revinuit. Subjeos un vidam esto venditionis avert. Gomez ad leg. do. n.º 28. Covarr. 1. var. cap. 18. n. 10. Bela Dicens. 47. n.º 29.

nis de qua in ista lege, & in dict. leg. Tauri, cum ista adquisitio eadat in conseruationem bonorum maiorie, ad quam inrendit, qui talia verba posuit in instrumento maiorie, si tamen clare constaret, quod & istam acquisitionem voluit prohibere, teneret dispositio, & impediretur translatio possessionis, & domini: ex his, quod not. Paul. de Cast. in L. nemo potest in fin. ff. de lega. 1. dum dicit, quod testator potest impedire translationem domini rei legatæ. Sed quid si Ecclesia sit in possessione rei, quæ preteritudo esse maiorie, an adhuc habeat locum ista lex, & dict. leg. Taurina? Pulchrum dubium est, & forte dicendum est, quod sic: ex quo lex iniecit hoc vinculum, antequam possessio perveniret in Ecclesiam, ex his, quod notatur in c. Ecclesia Sanctæ Marie de consi. & consert optime quod notat Bart. in leg. fin. ff. ut in posse legato esse lice. & adverte, quod omnes exceptiones detrahentes, proprietati in ioræ detrahunt, & possessioni, Bart. in leg. 1. §. parvi. ff. quod vi, aut clam. Abb. in c. item cum quis, de resti. spo. sed an illæ, quæ requirunt altorem indaginem relevabuntur iudicio proprietatis, iuxta L. fin. C. de edi. divi Adria. toll. videtur, quod sic, saltem, quando majoria facti fuit in testamento. L. si in adoptionem, vers. sed non iure scriptus, ff. de bo. pos. cont. tab. & vide per Bald. in rubrica de causa posse. & proprie. & in leg. 1. C. de appe. & in rubr. de consue. & in c. item cum quis, de resti. spo. & Alex. in leg. cum heredes in princ. ff. de acqui. posses. & ibi videbis per Bald. quod possidens corporaliter, debet citari: de quo vi. per Alex. consil. 82. & consil. 83. 2. vol. & consil. 40. vol. 1. & sunt notabilia consilia in ista materia. & nota, quod si semel adivit iudicem, non poterit postea propria auctoritate intrare possessionem, secundum Bald. in leg. 1. C. de executi. rei judi. de quo plene in leg. de pupillo, §. meminisse, ff. de novi. ope. nua. & per Bald. in leg. 2. C. de servitu. & Jaso. in tract. de iure emphy. & limita, nisi adiverit iudicem, ut eum ad occupandum adriveret, L. 6. C. quod cum eo. & ibi docto. & an huic possessori competat interdictionem recuperandæ, vid. per Bald. in au. Ben. defuncto. C. ad Tertul. & Alex. consil. 37. vol. 1. col. pen. Item, & huic possessori competit interdictionem; ne vis fiat ei, vid. Sylv. in leg. ea lege. col. 4. C. de condi. ob. caus. Quid autem si iste in quem transit ista facta, & legalis possessio ante apprehensionem corporalem transferat auctoritate legis jus suum in alium, & constituat se ejus nomine possidere, vel si ex licentia principis vendat aliquam rem maioræ, & constituat se nomine emptoris possidere, an transferat in alium ista possessio. Bald. quod non in dict. rubrica de causa posse. & proprie: quia duæ fictiones non concurrunt. Sed quid si iste in quem ex lege transferatur, possessio moriatur ante apprehensionem realem, an transferat in sequentem vocarum, & videbatur, quod non ex dicto Bald. superius relato, videtur tamen, quod auctoritate legis non eadem possessio numero, quæ fuit primo relata, sed alia transferatur, in sequentem, & sic non opus tractare de transmissioe. Item, quid si ante mortem possessoris defuncti, aliquis occupavit possessionem, an tunc transferatur in sequentem? Et videtur, quod non: quia ubi possessio est apud alium: illa per actus suos non transferatur in alterum, non interveniente consensu, seu facto illius penes quem est dato, quod bene per actus corporeos transferretur. Prohibetur in leg. quamvis, §. 1. ff. de acqui. poss. conjuncta L. 3. §. si servus, eod. tit. & hinc est, quod aspectu, & verbis non transferatur possessio, quando alius erat in possessione, ut tradunt Docto. in c. 2. de consue. Alexan. dict. colli. 83. col. 1. lex tamen Tauri 45. aperte decidit contrarium, ibi: *Anque otro la aya ante tomada en vida del tenedor. Quid autem si ille in quem possessio ista legalis transferatur, suspicetur se posse repelli, an perdat possessionem? Et videtur, quod sic, quia nihil est, quod repugnet. L. clam possidere, §. qui ad nudinas, ff. de acquirem. posses. Sed quid si mortuo possessore maiorie, ingreditur ille in possessionem bonorum maiorie: ad quem*

non pertinebat: & hæres defuncti in aliis bonis extra majoriam, vult mitti in possessionem bonorum maiorie, ex edicto Divi Adria. vel agere contra invadentem remedio, L. cum querebatur, C. unde vi. an poterit, & certum est per istam L. & legem Tauri, quod non, quia ille ad quem pertinet, majoria est, qui habet possessionem a lege in eum translata, & ipse debet agere, & videtur idem dicendum ex jure communi, quia cum hic veniat possessio accessorie ad dominium, cessante dominio, cessat possessio notabilis theotica, Bald. in leg. cum alienam, col. 1. C. de lega. Sed pone, quod possessor maiorie fecit aliquas expensas propter quas conceditur, sibi a jure retentio, an poterit retinere, non obstante dispoene hujus legis, & dictæ leg. Taurine, & videtur, quod sic; per ea, quæ notat Abb. in c. de multa. col. 4. de præben. & quod notat Bart. in leg. quod dicitur, ff. de impen. in rebu. dota. factis, & in leg. 2. ad fin. ff. de appel. recip. Item quæro, an in infantem transferatur ista possessio? Et videbatur, quod non per L. 1. §. si infanti, ff. de acqui. posses. sed credo contrarium esse verius per id, quod notat Paul. de Cast. in leg. donatarum, C. de acqui. posses. de possessione, quæ transferatur facta modo. Sed an tranfiret ista possessio in eum, qui adhuc est in utero, dixi in leg. 3. tit. 23. 4. part.

(3) *Et el señorio.* Ortum habet ista lex ab his, quæ habentur in leg. quotiens, C. de dona. quæ sub modo, quæ secundum Docto. ibi non ita late providebat: sicut hic videtur providere istam: nam per illam legem tantum dabatur actio utilis ex stipulatu, secundum unam expositionem, vel conditio ex leg. secundum aliam, quod tamen habere actionem realem, & quod elapsa die, ille in quem post tempus fuit collata donatio esset dominus, & tranferat in eum dominium, & possessio non fuit provium per illam legem, sicut per istam, ideo tene eam menti, quia est valde singularis, & semper allegatur in palatiis. Bene tamen verum est, quod specul. tit. de locato, §. nunc aliquid, vers. 70. quæritur in quæst. per eum ibi posita extendit in dict. leg. quotiens ad actionem realem; sed casus speculatoris est longe diversus ab isto, est enim mirabile, quod sine traditione aliqua iste secundum donatarii adquiret possessionem, & dominium contra regul. L. traditionibus, C. de pactis, & de hoc dicto specul. vid. Decius consil. 23. 9. pen. & fin. col. & sic quilibet ex nominatis in donatione erit dominus, & non nudus minister, vid. Joan. Andr. in additio. ad specul. tit. de instrum. editio. §. nunc vero aliqua, in additione, quæ incipit per superiora, & ex ista leg. habes, quod succedens in majoria est dominus, & non usufructuarius, & idem vult g. off. notabilis in leg. Titia cum testamento, §. fin. in gloss. fin. ff. de lega. 2. & Soci. in leg. qui Roma in princ. col. pen. ad fin. ff. de verb. oblig.

(4) *Et otro.* Sed an donator possit ante tempus in quo acquiritur secundo donatario revocare istud onus, seu istud jus competens secundo donatario, est quæstio multum dubia, Bart. in leg. qui Roma, §. flavius, ff. de verb. oblig. tenuit, quod sic, etiam si sit donatio facta Ecclesie, monetur per L. 3. ff. de servis exportan. & subdit, quod hæres donantis hoc non possit, & idem tenet ibi Alexan. post multa, quem vid. Paul. de Cast. tenet contra Bart. & plerique alii. & opinioe contra Bart. dicit magis communem Guillel. Benedictus in rep. c. Raynuntius de testam. super verb. si absque liberis moreretur, 2. fol. 335. col. 2. ubi refert tenentes istam opin. adde etiam Roder. Suar. allegation. 20. ubi allegat istam legem, ego vero adhæremus opinionem Bartol. quam limitarem, nisi pacto huic approposito in favorem secundi donatarii accederet presentia, & consensus secundi donatarii, vel donator fecisset in hoc promissionem in favorem secundi donatarii, seu ex verbis appareat promissionem, de non revocando juxta ea, quæ dixi sup. eod. L. 4. & adde ad prædicta Decium consil. 58. & consil. 239. col. 2. ad fin. & col. 3. Bald. in leg. cum a facero, C. de jure dotium, & in leg. si constante, C. de donatione, ante nup. Socin. consil. 25. volumine primo in 2. dubit. &

De las donaciones que se mueven los omes a fazer, por razon que non han hijos, como non va len despues que los han.

Muevense los omes a las vegadas a fazer donaciones, porque non han hijos, (1) ni han esperança de los auer. (2) E porende dezimos, que si alguno, por tal razon, diese (3) a otro

Ley 1. tit. 2. lib. 5. Recop. Ley 8. tit. 10. lib. 5. Recop. Ley 1. tit. 6. lib. 5. Rec.

quien nombrasse para auerla. E si por auentura, quando fizo la donacion, non señalo (5) en quien fincasse de aquel dia en adelante, dezimos que la deuen auer los que heredan (6) los otros bienes, de aquel que fizo la donacion.

Partida V.

& Alexand. consil. 27. & 28. columna 2. volumin. 5. & quæ dicit consil. 106. & 107. vol. 2.

(5) *Non señalo en quien fincasse.* Quid si designavit, sed ante tempus quo sibi debuit queri, mortuus est? Dic, quod manebit penes primum donatarium gravatum de restituendo, ut in leg. pater filium, §. Tusculanus, ff. de lega. 3. L. unica, §. §. 1. & 2. C. de cadu. tollen. Joan. Andr. in dict. additione, titul. de instrum. editioe, §. nunc vero aliqua, in additione quæ incipit per superiora.

(6) *Los que la heredan.* Adde L. fin. C. de lega.

L E X VIII.

Donatio facta propter filiorum defectum, revocatur in totum habitis filiis legitimis postea natis: si autem habitis filiis legitimis, donet, non revocatur, si legitima eis salva remaneat, revocatur tamen usque ad legitimam, hoc dicit.

(1) *Porque no han hijos.* Si ergo haberet filios, vel filium, non videtur, quod haberet locum dispositio hujus legis, ut hic colligitur a contrario sensu, & in leg. si unquam, C. de revocam. donatio. ibi filios non habens, in contrarium tamen videtur L. cum pater, §. cum existimaret, ff. de lega. 2. & quia videtur etiam in isto casu militare eadem ratio, ac si nullum filium habuisset, cum potius velit pater dare bona filiis, quam extraneis, ut in leg. cum acutissimi, C. de fideicomis. L. generaliter, §. cum autem, C. de insti. & substi. L. cum avus, ff. de condi. & demon. & in hanc sententiam inclinat Ange. in dict. leg. si unquam, eo casu, quo est verosimile patrem non donasse, si scivisset alios sibi nascituros, ut in exemplo ibi posito per eum, & idem vult Bald. in leg. 1. col. 3. vers. sed quid si tempore donationis, C. de inoffi. donatio. ubi Paul. de Cast. distinguit, an filius natus ante donationem esset odiosus patri, vel non, unde hoc totum residet in iudicis arbitrio consideratis circumstantiis, an pater si cogitasset de liberis, postea nascituris, donaret, vel non? Ut tradit Andreas Tiraquellus in commen. dict. leg. si unquam, super verbo, filios non habens.

(2) *Ni han esperança de los auer.* Istud verbum ponderat Joannes Bernardus Diaz de Luco, olim Regii consilii Indiarum collega meus, nunc benemeritus Episcopus Calaguritanus, in regulis, & fallentis suis, in littera d. regula 141. pro communi conclusione Doctorum, quod si potest ostendi, quod donator tempore donationis cogitavit de filiis, non revocabitur donatio per dict. leg. si unquam, neque per hanc leg. ut voluit Bart. in leg. Titia, §. Imperator, ff. de lega. 2. Joan. de Imol. in c. fin. de dona. quam dicit communem esse sententiam Soci. consil. 53. col. 3. vol. 4. in contrarium tamen partem facit, quia dispositio istius leg. & dict. leg. si unquam, non fuit introducta favore donationis, sed filiorum, unde non potest per patrem huic dispositioni renuntiari, ut in leg. scire debetis, C. ut in posse, legato, L. quod de bonis, §. fin. cum simili. ff. ad leg. falci. & tenet expresse Oldra. consil. 173. & Joan. Andr. in additio. ad specul. tit. de instrum. editio. §. porro in addi. fin. vers. hoc autem certum est, quem sequitur Rom. in consil. 269. in fin. tenet etiam Alber. in dict. leg. si unquam, ubi dicit, se ita obtinuisse de facto, licet specul. tit. de instrum. editio. §. porro, vers. donatio autem firma vult contrarium ponere pro forma, quod permitantur de non revocando, etiam in casu supervenientium liberorum, Bart. etiam in dict. §. Imperator, col. pen. vers. quæro utrum, L. si unquam, tenet, quod revocationi, quæ potest fieri per

dict. leg. si unquam, potest fieri per donantem, non tamen querelæ inofficiolæ donationis, quæ introducitur favore filiorum, quod est maximi effectus, nam per leg. si unquam, revocatur donatio in vita patris, & per patrem, revocatio tamen, quæ fit per querelam inofficiolæ donationis, non fit in vita patris, sed post mortem ad petitionem filiorum, nam nullum jus habent in vita patris, ut in leg. fin. & ibi notat Bart. ff. de liber. agnos. & si dicatur, quod evenit inconveniens, & dnmum filiis in vita patris propter alimenta, si forte sunt pauperes, dicendum est secundum Cy. Ray. & Joan. de Imol. in dict. §. Imperator, quod in illum, in quem transeunt bona per donationem, transibit hoc onus alimentorum, ut in leg. si quis a liberis, §. fin. ff. de liber. agnos. & opi. Bart. dicit veriorum Ludov. Roma. consil. 29. movetur prout Bart. ex c. quicumque, 17. q. 14. ibi cum filios non haberet, neque speraret, prout etiam sunt verba nostræ legis, & ex aliis, quæ poteris videre per eum, & ita tenet Soci. dicens esse communem opi. quod possit renuntiari consil. 147. incipit visum facti contingentia, vol. 2. col. fin.

(3) *Diese.* Et sic non habere locum ista lex in venditione, vel alio contractu oneroso, sed in contractu gratuito donationis, quod intellige, nisi venditio esset facta modico pretio, secundum Bald. in dict. leg. si unquam, & in leg. 1. C. de pactis, & adducit late Soci. consil. 215. col. 1. & 2. vol. 2. Quid si donetur pro dote alicujus puellæ, ab alio quam à patre, an revocetur talis donatio ex supervenientia liberorum? Habui de facto, & defendi, quod adhuc habeat locum ista lex, & dict. leg. si unquam, quia adhuc talis pro dote, datio dicitur mera liberalitas, & donatio, ut in leg. fin. §. si a facero, ff. que in frau. credito. L. 1. §. accedit, C. de rei usu. actio. cum simili. & in terminis adducebam consil. Alex. 71. vol. 4. & nunc in commento hujus leg. vid. Andr. Tiraquel. idem tenentem, & allegantem dict. consil. Alex. in dict. suo commento, L. si unquam, super verbo donatione largitus, num. 193. ibi duodecimo ista dote mentio, vi. ibi in donatione vero ob causam, quæ respiceret favorem donantis, quatenus respiceret, & valor causæ concurreret, non haberet locum ista lex, ut tenet Ang. in dict. leg. si unquam, & Alex. consil. 40. vol. 4. dictus Andr. Tiraquel. in dict. verbo donatione, num. 122. in donatione etiam remuneratoria non haberet locum ista lex, neque dict. L. si unquam, ut tenet Ang. notabiliter ibidem, & Decius, qui alios recitat consil. 20. & dictus Andreas in dict. verbo donatione largitus, num. 11. usque ad num. 94. ubi multa dicit, & declarat quinque declarationibus, adde Decium consil. 366. col. pen. & in donatione mutua, seu reciproca, an habeat locum ista L. vi. eundem Andr. Tiraquel. in dict. verbo, ubi de aliis multis in hac materia, & an habeat locum ista L. in filia renuntiante juxta formam, c. quamvis pactum, de pactis in 6. vi. Decium consil. 181. in fin. & quid in legato facta, an revocetur per supervenientiam liberorum, vid. Alex. consil. 31. vol. 3. & Bart. in leg. pen. ff. de consue. tuto. & an procederet ista lex in donatione juris nondum delati, vid. Soci. consil. 39. vol. 3. Et quid si filius major renunciat maiorie, & vellet, ut succedat secundogenitus, an si primogenito postea nascuntur filii, possit petere majoriam, decidet ex notatis per Paul. de Cast. & alios in leg. si actionem, C. de pactis & ex his, quæ habentur in c. unico, de eo, qui fidem fecit agnato de feudo paterno.

otro (4) todo lo suyo, o gran partida dello, (5)

que si despues (6) ouiesse hijo, o hija, de su muger le-

(4) *A otro.* Quicumque sit ille, siue libertus, siue extraneus, & sic cessabunt opiniones, nam *Azo. in summa, C. de revocan. donatio. tenet. L. si unquam*, non procedere, si donaretur alii, quam liberto, idem tenuerunt *Güll. de Cug. & Cy. in leg. 1. C. de inoffic. dona.* quam opi. dicebat procedere in puncto rationis Soci. in *dist. consil. 53.* Communis tamen opinio post gloss. in *dist. leg. si unquam*, erat in contrarium, non tamen sequitur ista lex. Quid tamen si donaretur filio proprio? Dic. quod tunc non revocatur, nisi usque ad debitum bonorum subsidium, *L. si totas, C. de inoffic. dona. Bart. in dist. §. Imperator. col. 1.* & idem si donaretur Ecclesie, vel pio loco, ut in *c. quicumque*, ubi tex. cum gloss. 17. q. 4. *Bart. in §. Imperator. sup. alleg.* sed an revocatum filii postea nati, per querelam inofficiose donationis, vel ex dispositione hujus legis, vel *dist. L. unquam?* Pendet decisio, an in donatione facta filio jam nato pater de aliis filiis nascituris cogitavit, vel non iuxta ea, quæ dixi *sup. in gloss. 1.* & quid si donatio facta jam nato erat magna, non tamen excedit valorem tertie, & quinte partis bonorum, & partem legitime talis filii, an filii postea nati revocatum talem donationem? Videtur, quod non quia pater visus fuit talem filium, jam natum meliore in *dist. tertia*, & quinta bonorum, ut in *leg. 26. in ordi. Taurini.* Dicitur tamen Dominus Episcopus Calagurritanus in loco *sup. allegato*, in gloss. 2. tenet contrarium, imò quod revocatur donatio, & reducitur ad æqualitatem cum aliis filiis, & non habebit talis filius unicuique, majorem partem ex dicta consideratione, quod visus fuit pater meliorare eum, nam cum esset unus filius tantum non cadit, quod videatur meliorare, quia non debet presumi illa prædilectio, neque melioratio respectu nasciturorum, quorum merita nondum novit, & quia facultas meliorandi intelligi debet pluribus filiis extantibus, inter quos cadere possit affectio, & prædilectio, quæ cessat, quando unicuique tantum habet, & licet nihil alleget, ad hoc potest allegari *in §. datur inoffic. de assignatio. liberto.* ubi habetur, quod illa facultas (de qua in illo titu.) assignandi liberum datur ei, qui duos pluresliberos habet, & ibi gloss. parv. dicit, quod in unico filio hoc non est necesse, & facit etiam *in leg. cum pater, §. hæreditatem, in fin. ff. de lega. 2.* ubi viriles autem inter eos fieri, qui eo tempore vixerint, cum de aliis eligendi potestas non fuerit, præterea cum ista revocatio fiat ex præsumpta mente patris donantis, qui si alios filios nascituros cogitasset, non tantum filio unico, quem habebat donaret, sed æqualitatem inter eos servaret, non potest dici, quod dictus filius unicuique videatur melioratus à patre, & opinio dicti Domini Episcopi nititur summa æquitate, & veritate, & ego credo esse veram in hoc, subdit etiam dictus Dominus Episcopus in tantum hoc procedere, quod si pater unicuique filium donationem magnam pro dote fecisset supernascentes filii, non relicto sibi tertio donationem, usque ad suam legitimam revocaret, neque in hoc secundum eum gener videbitur deceptus, & si præterea causam onerosam, cum imputer sibi, qui non providit in casu supernascentium liberorum, neque ignorare debuit dispositionem *dist. leg. si unquam*, neque huic ultimæ conclusioni advertari dicit. *L. 29. in ordi. Tauri.* quia cavetur, quod ad hoc, ut dicatur dos, inofficiose debeat considerari, quod excedat legitimam, & tertiam, & quintam partem bonorum, quia secundum eum, illa lex loquitur, quando dos venit moderanda per querelam donationis, seu dotis inofficiose, non autem quando revocatur ex dispositione *dist. leg. si unquam*, & hujus nostre legis, & subdit situd esse rationi, & æquitati consonum, & per hoc evitari parentum quorundam affectiones indiscretas, ut ibi latus per eum. Cui ego in hoc non assentio, nam cum talis dote datio à patre fiat, judicatur non mera donatio, sed ob causam, ut probatur in *leg. cum multa, C. de dona. ante nupt.* & ibi gloss. & *Bald. col. 2. L. Pomponius Philadelphus, ff. fami. herci.* unde talis donatio non revocaretur per nativ-

tatem sequentium liberorum, ita tenet *Joso. consil. 171.* & ante eum Soci, cujus ipse meminit *consil. 147.* incipit vita facti contingentia, *col. fin. vol. 1.* & novissime *Tiraquell. in dist. commento suo, vers. donatione largitus, num. 196.* pro opinione tamen Domini Episcopi facit, quia licet pater teneatur ex paterno officio dotare filiam, non tamen potest negari, quin exerceat liberalitatem, & donationem in filiam, ut probatur in *leg. 2. ibi, paterna munificentia, C. de bonis, qua liber.* facit etiam opinio illa, quam plurimum doctorum, in taxanda dote filiarum metam esse legitimam, ut tradit *Sali. in authent. res que 2. notabi. C. com. de lega. & Alexan. qui alios refert consil. 69. vol. 1.* & vide hodie novam pragmaticam factam in Curia de Madrid, anno Domini 1534. petitione 101. quod ergo dat ultra legitimam, non ex debito, sed ex liberalitate facit, ergo habebit locum ista lex, & *L. si unquam*, ad quæ tamen potest responderi, non esse veram illam opinionem, quod in dote filiarum meta sit legitima, sed consideranda est dignitas filiarum, & quantitas facultatum patris, & numerus liberorum, ut in *leg. si filia pater, ff. de lega. 3. L. quare, cum L. si quando, ff. de jure doti, L. 5. titul. 7. 6. partita, ubi textus nota.* & tradit latè *Soci. consil. 288. columna 7. cum sequen. vol. 2. Decius consil. 26. & consil. 180.* & dos quam pater assignat filiarum, judicanda est competens cum nullus melius, quam pater sciat capere consilium pro filia, *L. neque in ea, ff. de adulter. præterea* si pater volens acquirere generum divitem, & potenter det dorem filiarum, etiam excessivam dictis considerationibus attentis, non potest negari, quin faciat suum negotium, & utilitatem sibi, & suæ familie: ergo donatio est ob causam, & sic non procedit dispositio hujus legis, neque *L. si unquam*, quod tamen cessat, quando extraneus donaret causa dote, ut supra dixi: tunc enim cessant illæ utilitates, & causæ, & mera liberalitas exercetur, possit tamen salvari opi. Domini Episcopi, quando pater desperans de aliis liberis, & cum posset dotare filiam minori dote: cum marito illo cum quo contraxit, dedit sibi ampliore dorem, considerans se nullum alium filium habere, tunc, quia exercet donationem simpliciter, & cessant dictæ, vel consimiles considerationes, nimirum si tunc revocetur donatio in eo, quod dos fuit excessiva.

(5) *O gran partida dello. L. si unquam*, unde ista sumitur, dicit aliquam partem, unde verificari videtur in qualibet parte etiam minima, ut alias dicit gloss. in *clen. 1.* in verbo, aut eorum parte, de foro compe. *Bald. tamen in leg. 1. C. de inoffic. donatio.* & in *leg. sicut certi, & in leg. si cum, vel in utero, C. de testa. militi.* tenet, quod requiratur, ut saltem pars sit dimidia, per *L. nomen filiarum, §. portionis, ff. de verbo signi. Bart. vero in dist. §. Imperator.* tenet, quod verificetur, & si donat quis rem particularem, & sic non quotitativè, & *Franciscus Curtius senior consil. 1. col. 6.* adducit auctoritatem *Bald. & Joan. de Imol.* quod saltem sit quarta pars bonorum, ego hoc relinquere arbitrio judicantis, & sic, quod donatio ascendat ad talem portionem, vel res particularis donata, quod non esset verisimile si donaturum, si de liberis cogitaret, & hoc tenet *Joan. Bapt. d. Sancto Seve. in dist. leg. si ut certi, & L. si cum, vel in utero,* dicens ista vidisse judicari in Civitate Senarum, & tenet *Franciscus de Aret. in leg. Titius in princ. ff. de liber. & posthu. Soci. in dist. consil. 53. col. 5.* & istud voluit ista lex, cum dicit *gran partida*, licet potest dici, quod imò hoc verbum innuat, quod requiratur, ut donatio sit majoris partis bonorum, ut in *leg. propter litem*, & ibi *Bald. ff. de exco. latio. suo.* sed tenendum est, quod dixi cum ista materia, tendat ad præsumptam mentem donantis, & quia aliud est dicere plurimam partem, ut in *dist. leg. propter litem*: aliud magnam partem, de quo etiam vid. *Andr. Tiraquell. in commento illius, L. super verbo omnia, vel partem aliquam, num. 27. cum sequen.*

(6) *Si despues.* Sive modo intervallo, sive magno postea nascantur, dum tamen de liberis tempore donationis non

legitima, (7) con que casasse despues, (8) que luego (9) que los ha, es revocada (10) porende la donacion, e non deve valer en ninguna manera. (11) E si por aventura alguno que ouiesse hijos

legitimos, quisiesse fazer donacion a otro, pue-delo fazer en tal manera, que todavia sinque en salvo a los hijos la fu parte legitima, tambien en vida (12) de su padre, como despues de la muert-

non fuit cogitatum, ut quia fortè maritus diutius ab uxore prægnante abfuisset, quæ statim post donationem peperit filium, argu. *ff. de capitulis, L. 1.* & idem si tempore donationis habebat filium, quem tamen ignorabat se habere ex mente, & sententia hujus legis, & probatur in *leg. sicut certi, & in leg. si cum, vel in utero, C. de testa. militi. & L. Titius, §. Lucius, ff. de liber. & posthu.* & est de mente *Bart. in repe. L. 1. 2. quest. principali, C. de Sacrosanct. Ecclesie.* tradit dictus *Andr. Tiraquell. in commento dict. leg. si unquam, super verbo filios non habent, num. 14. & 15.*

(7) *De su muger legitima.* Non ergo procedit dispositio hujus legis in filiis adoptivis, neque spiritualibus, quos donator fe sacro fonte levavit, neque in Monasterio in quo donans ingredere, neque in filiis naturalibus, etiam si ex scripto principis legitimum: de adoptivis voluit expresse *Paul. de Cast. in leg. 2. C. si quid in frau. patro. Alexan. consil. 40. vol. 4. Decius consil. 399.* de spiritualibus patet, quia isti non succedunt patribus spiritualibus, ut not. *Anto. & Abb. in c. tanta, qui filii sunt legi.* tradit *Andr. Tiraquell. in dist. leg. si unquam, super verbo suscepti liberis, num. 21. cum sequen.* de Monasterio tenet *Alberic. in dist. leg. si unquam, Francisc. de Aret. in leg. 1. col. 7. ff. de testa. & tradit d. Andreas sup. dicto verbo num. 36. & 37. vid. ibi num. 42.* an revocet saltem usque ad legitimam de filiis naturalibus, tenet *Oldrad. consil. 278.* incipit licet quantum ad claustrales in 3. dubio per *leg. qui Libertinus, §. pen. ff. de operis liber. & L. generaliter, §. cum autem, ff. instit. & substit.* sequitur *Tiraquell. ubi sup. num. 45.* Ripa. tamen ibi *quest. 28.* vult contrarium ex præsumpta voluntate donantis, quæ fuit ratio *dist. leg. si unquam*, ista lex partiturum favor primæ opinioni, ut dixi in princ. hujus gloss. & idem dicit *Tiraquellus*, esse de filio naturali respectu matris donantis, num. 51. si tamen essent tales filii naturales, qui mari possent succedere ex testamento, & ab intestato, veluti qui non sunt ex damnato coitu, videtur, quod per istos revocetur donatio, ex quo etiam dicere possunt inofficiose testamentum matris, vid. ibi per eum, & *L. 9. in ordi. Tauri*, & adde quæ not. *Alexan. consil. 40. vol. 4. dubio* de filiis natalibus restitutis, vel per principem legitimatis, quod donatio præterea eorum non revocetur, tenet *Sali. in dist. leg. si unquam, Bald. in leg. 1. col. pen. C. de inoffic. donatio.* & in *leg. 2. C. si quid in frau. patro. & in c. innovat de electio.* ubi contrarium dicit esse legitimaretur talis filius per subsequens matrimonium: nam per istum revocaretur donatio, vid. de his latè per *d. Andream super dicto verbo num. 58. & 59. cum multis sequen.* & *Decium consil. 307. col. fin. & latè consil. 366.* advertet tamen, quia ista lex videtur decidere, quod imò, & per legitimatum per subsequens matrimonium non revocetur donatio, dum dicit: *Que si despues ouiesse hijo, o hija, de su muger legitima con que casasse despues*, vult enim ista lex, ut requiratur filium natum esse ex uxore legitima, & sic quod tempore conceptionis nascatur ex uxore legitima, quia qualitas adjuncta verbo debet intelligi secundum tempus verbi. *L. in delictis, §. si detrahita, ff. de noxa. L. si extraneus, ff. de condic. ob causam, & sic innuit secus esse, si non nasceretur ex uxore legitima, licet postea ex subsequenti matrimonio legitimum: neque est de hoc mirandum, cum etiam attendat sola dispositione juris communis, *Alexan. in leg. gallus, §. & quod si tantum, col. fin. ff. de liber. & posthu.* hoc idem videtur tenere motus hac ratione, quod hujusmodi legitimationo trahitur retro in præjudicium legitime nati, ut not. *Joan. And. in regula sine culpa, de reg. jur. in 6. & in c. tanta, qui filii sunt legi.* quia tamen hoc est rigidum cogitandum super hoc relinquo, vid. quæ dixi in *leg. 1.**

tit. 3. part. 4. in gloss. super verbo, son legitimos.

(8) *Con que casasse despues.* Hoc dicit, quia certum est, quod de filiis natis de tali uxore, donator tempore donationis non cogitavit. Non tamen intelligas, quod si ex uxore, quam tempore donationis habebat nasceretur, quod ideo donatio per istos non revocatur: nam idem esset de eis dicendum, si & similiter apparetur: cum idem esset tempore donationis non cogitasse, cum milititer eadem ratio, & ita tenet *Bald. in dist. leg. si unquam*, in casu positione, & in dubio, an præsumatur cogitasse de liberis, vel non, vid. *Bart. in dist. §. Imperator, col. pen. vers. quæro, quid si in dubio, & notat quid in eo, qui non potest opinari, quod naturaliter sit habiturus filios, sed est desperatus se posse habere eos: tunc licet de filiis cogitaverit, habebit locum hujus legis dispositio, secundum *Soci. consil. 126. vol. 3. col. 2. vers. aliquando, & tertio*, & hoc ex ratione, in quo fundata est ista lex, & *dist. leg. si unquam*, vid. ibi per eum, qui dicit hunc casum non repetisse à Doctore, dicitur, & subdit ibi *col. 4.* quod promissio de non revocando propter liberis suscipiendos, & renuntiatio *dist. leg. si unquam*, videtur intelligenda respectu filiorum, & de filiis ex uxore, quam tunc habebat procreandis: non autem de filiis procreandis ex alia uxore, & dictum *Soci.* latius repetit, & sequitur dictus *Andr. Tiraquell. in dist. repe. L. si unquam, num. 100. vers. 3. declaratur*, vid. ibi per eum.*

(9) *Que luego.* Et sic non expectata morte donantis, ut filius sic revocet, imò & ipse pater statim potest, ut hic, & apertius in *dist. leg. si unquam*, ubi gloss. fin. filius tamen vivente, patre non potest agere ad revocationem secundum *Cin. & Joan. Fab. in leg. 1. C. de inoffic. donatio.* si tamen egeret filius recursum habere contra donatarium ad alimenta, ut in *dist. leg. si quis à liberis, §. fin. ff. de liber. agnos.* mortuo tamen patre, filius revocabit, sicut & pater poterat, licet & pater in hoc nullam declarationem suæ voluntatis fecisset, secundum *Alberic. in dist. leg. si unquam*, ex quo *L. ipso jure* revocavit.

(10) *Es revocada.* Ipso jure, ut hic dicitur, & notat gloss. *dist. leg. si unquam*, & si possessio per constitutum fuit translata donatario, & reddidit donatorem constituto ipso resoluta, secundum *Philipp. Decium consil. 366. ad fin.* quia constitutum sequitur naturam ejus actus, cui apponitur *Bald. in leg. ex testament. ad fin. C. de fideicommiss. & in leg. 2. de feud. dat. in vicem, L. commissio*, & adde, quod revocabitur donatio, & si sit jurata, ut notat *Bart. in dist. §. Imperator in fin.* & est communis Doct. conclusio.

(11) *Manera.* I. revocatur in totum, ut in *dist. leg. si unquam*, & quia licet filii postea nati decedant, donatio non reconvalet, secundum *Alberic. ibi, & Bart. in dist. leg. Titia, §. Imperator. col. pen. vers. quæro, pone filii sunt nati, ff. de leg. 2.* licet *Alberic. in leg. 1. ff. de assig. libert.* argu. illius legis contrarium infererebat.

(12) *En vida.* I. neque in vita, neque in morte donabit, vel legabit ultra legitimam, vid. *L. 28. in ordi. Tauri.* ubi habetur, quod vigore diversarum. *LL. fori* permissentium donari posse in vita per parentem habentem filios legitimos, quintam partem, & etiam in morte posse legari extraneis, vel pro anima quintam, parens non potest nisi unam tantum quintam donare, vel legare, si in vita, si in morte, & licet illa lex loquatur, quando donat, vel legat descendenti, à fortiori si extraneis, & sic per illam legem tollitur illa antiqua Doctorem Hispanorum dubitatio, an vigore illarum. *LL. fori* possint parentes disponere de duobus quintis, de qua questione vid. *Roderi. Suarez in calce comment. sui per legem, quoniam*

